

Š T Ú D I E

MEDENÉ MINCE BELA III. - DÔSLEDOK MENOVEJ REFORMY V UHORSKU?

JÁN H U N K A

HUNKA, J.: The Copper Coins of Béla III. - A Consequence of the Monetary Reform in Hungary? *Historický časopis*, 42, 4, 1994, pp. 609-624, Bratislava.

The Hungarian King Béla III. (1172-1196) struck both the silver denarius coins and the large copper coins. These coins were of two types. Arabian type is a copy of the gold dinar of the rulers from the Almoravid dynasty. Byzantine type is a copy of gold nomisma of the Byzantine emperors from the Komnenus dynasty. These copper coins were struck in Hungary between 1190-1240. But the first pieces appeared at the time of the III. Cross expedition. After 1240, the majority of Hungarian copper coins were melted at smithy, or sheltered at depots. Only a few pieces were applied on medals.

History. Hungary. The Striking of Coins in the 12th and 13th Centuries.

Uhorské medené mince 12. stor. sú jednými z najzaujímavejších platidiel európskeho stredoveku. Hoci sú známe už skoro 200 rokov,¹ ich zaradenie k jednému panovníkovi nebolo dlho jednoznačné, ale kolísalo v rozsahu od polovice 12. do polovice 13. stor. Dnes sa považujú za razby Bela III. (1172-1196). Tieto medené mince sú veľkou zvláštnosťou aj v rámci celoeurópskeho mincovníctva denárového obdobia, lebo typickým peniazom obiehajúcim v týchto časoch boli iba strieborné denáre, resp. ich polovice - oboly. Ale v žiadnom prípade nie medené mince.² Hoci sa v dôsledku zlej finančnej politiky v Uhorsku často razili počas rokov 1150-1250 strieborné peniaze s veľkou prevahou medi, ani jeden z panovníkov stredovekej Európy si nevedel predstaviť inú menovú sústavu ako súbor rôzne veľkých strieborných mincí. Čas kreditných, t. j. štátom ručených peňazí z nehodnotných kovov prišiel do Európy oficiálne až o poltísícročie neskôr. O to je prekvapujúcejšie objavenie sa veľkých medených mincí práve v štáte, ktorý bol známy svojimi skoro nevyčerpatelnými zdrojmi zlata a striebra. V našom príspevku sa pokúsime o sumarizáciu všetkých základných informácií o uhorských medených minciach, chceme vysvetliť príčiny ich razby a dôsledky ich obehu, a to so zreteľom na celospoločenskú situáciu v uhorskom štáte. Mimoriadnu pozornosť budeme venovať najmä ojedinelým a hromadným nálezom týchto mincí, lebo, ako sa neskôr ukáže, sú jedným z kľúčov, ktorý nám môže pomôcť pri odkrývaní ich tajomstiev. Pri vysvetlení

¹ JOACHIM, J. F.: III. és IV. Béla pénzei. In: *Das neu eröffnete Münzkabinett. I. Nürnberg 1761.*

² GRIERSON, Ph.: *Münzen des Mittelalters. München 1976.*